

12. The World Bank. Research and development expenditure (% of GDP) – Ukraine. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?locations=UA> (дата звернення: 13.04.2025).

Губина Є.О.,
студентка БП «Маркетинг», 3 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА СВІТОВІ ФІНАНСОВІ РИНКИ

У 2022 році Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, що стало надзвичайно потужним шоком для світової економіки. Військовий конфлікт такого масштабу у еру глобалізації порушив глобальні ланцюги постачання, спричинив зростання цін на енергоносії та, як наслідок, вплинув на світові фінансові ринки. Актуальність теми полягає в необхідності розуміння того, як саме подібні потрясіння впливають на фінансові потоки, стабільність цінних паперів, біржових індексів. Це дозволить ефективніше оцінювати ризики, прогнозувати поведінку ринків у кризових умовах та в результаті - приймати зважені рішення щодо персональних та державних фінансів.

Для того, аби краще зрозуміти, як саме війна впливає на фінансові ринки, спершу варто поглянути на історичний досвід. Великі військові конфлікти минулого століття значно змінювали світовий устрій, що відображалось і на фінансових інструментах. Аналіз динаміки ключових фінансових показників в періоди глобальних війн дозволяє виявити типові закономірності, які можуть бути релевантними й у контексті війни в Україні.

Перша Світова Війна у 2014, як стверджує Ben Carlson [1], обвалила індекс Доу-Джонса на понад 30%. Індекс Доу-Джонса - найстаріший американський ринковий індекс, що був створений для відстеження американських фондових ринків, зараз він охоплює 30 найбільших компаній США. [2] Тож, так як війна буквально зупинила діяльність бізнесу, було прийнято рішення закрити фондовий ринок. Після шести місяців його відкрили, а індекс піднявся на 88%. Загалом, від початку війни у 1914 році до 1918 року індекс зріс на 43%, що дорівнює 8,7% щорічно. У Другій Світовій війні фінансові ринки теж не зреагували очікуваним падінням: від початку до закінчення війни у другій половині 1945 вже згадуваний індекс зріс на 50%. [1]

Deborah D'Souza [3], досліджуючи тему впливу війн на фондові ринки використовує ще один популярний індекс - S&P 500, що складається з акцій 500 найбільших компаній, які обрані так, аби відображати якнайширше економіку США. Вона наводить перелік військових, терористичних подій, та показує як на них відреагував індекс S&P 500. Деякі з них, які спричинили довші падіння, ми подали для ознайомлення у Табл. 1. Історичні приклади демонструють, що військові конфлікти супроводжуються падінням фінансових ринків, проте вони доволі швидко відновлюючись показують зростання. Повертаючись до війни в Україні, далі розглянемо поведінку індексу S&P після повномасштабного вторгнення.

Дані з [4] ми подали на Рис. 1, де помаранчевим колом позначене 22 лютого. Як ми бачимо, після вторгнення спостерігається падіння, проте індекс відновлюється вже протягом місяця. Не зважаючи на загальну тенденцію до відновлення, ринки залишаються волатильними: можна побачити, що S&P продовжує переживати періодичні зниження та зростання. Тим не менш, у більш довгостроковій перспективі, тобто через рік, поведінку індексу вже можна назвати зростаючою. Даний аналіз показує, що історично фондовий ринок відновлюється, навіть після таких глобальних потрясінь.

Крім короткострокового падіння показників фінансових ринків, не менш важливим є інфляційний аспект, Олександр Ютиш [5] зазначає, що для усіх військових конфліктів характерне значне підвищення інфляційних процесів.

Вплив геополітичних подій на індекс S&P 500

Подія	Дата події	Одноденне падіння	Загальне падіння	Кількість днів до відновлення
Атака на нафтові об'єкти Саудівської Аравії	14.09.2019	-0,3%	-4,0%	41
Криза з пуском ракет Північною Кореєю	28.07.2017	-0,1%	1,5%	36
Бомбардування Сирії	07.04.2017	-0,1%	-1,2%	18
Вибух на Бостонському марафоні	15.04.2013	-2,3%	-3%	15
Вибухи в Мадриді	11.03.2004	-1,5%	-2,9%	20
Теракти в США 11 вересня	11.09.2001	-4,9%	-11,6%	31
Вторгнення Іраку в Кувейт	02.08.1990	-1,1%	-16,9%	189
Теракт на Олімпіаді в Мюнхені	05.09.1972	-0,3%	-4,3%	57
Тетський наступ у В'єтнамі	30.01.1968	-0,5%	-6,0%	65

Джерело: створено автором на основі [3]

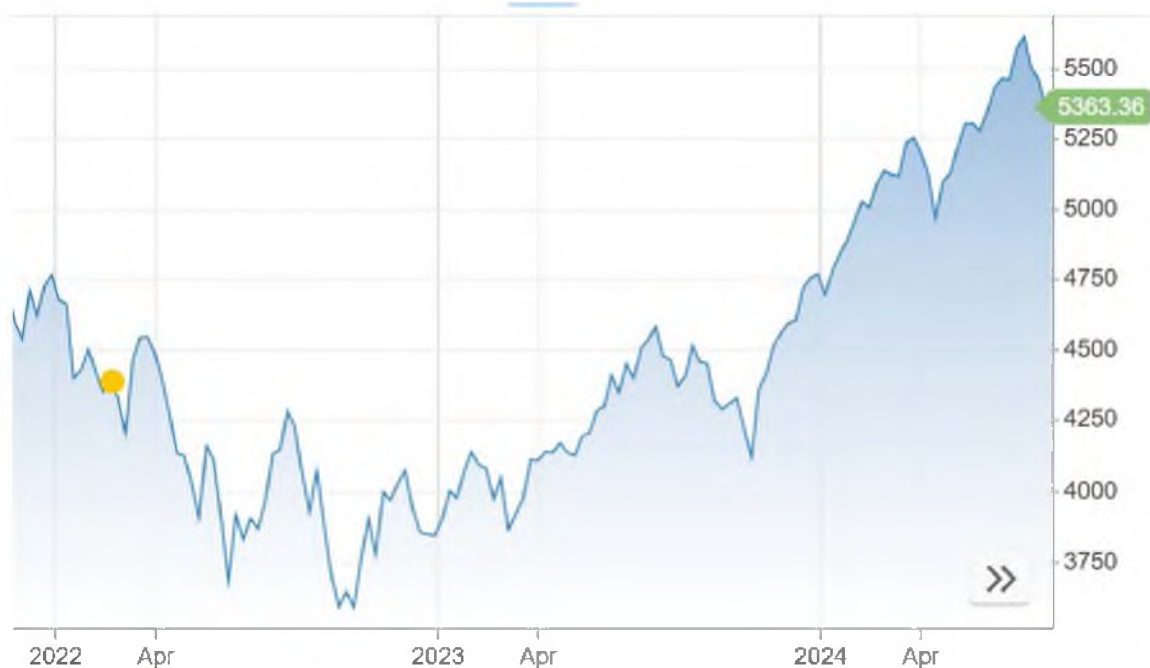

Рис. 1. Індекс S&P після початку повномасштабного вторгнення

Джерело: [4]

Як ми можемо бачити на Рис. 2, інфляція споживчих цін за даними Світового банку [6] у 2022 році була найвища у десятилітті. Не зважаючи на волатильність класичних фінансових інструментів, під час війн виникає гостра потреба у захисті персональних фінансів від інфляції. Автор статті The Economist [7] пояснює, що війна створює надзвичайно високу невизначеність, в умовах якої важко передбачити майбутні події, навіть на основі минулих воєн. Так, під час Першої Світової найспішнішими були американські акції. Напередодні Другої Світової, інвестори намагалися передбачити падіння та на основі попереднього досвіду купували їх, проте саме британські акції були виграшними. [7]

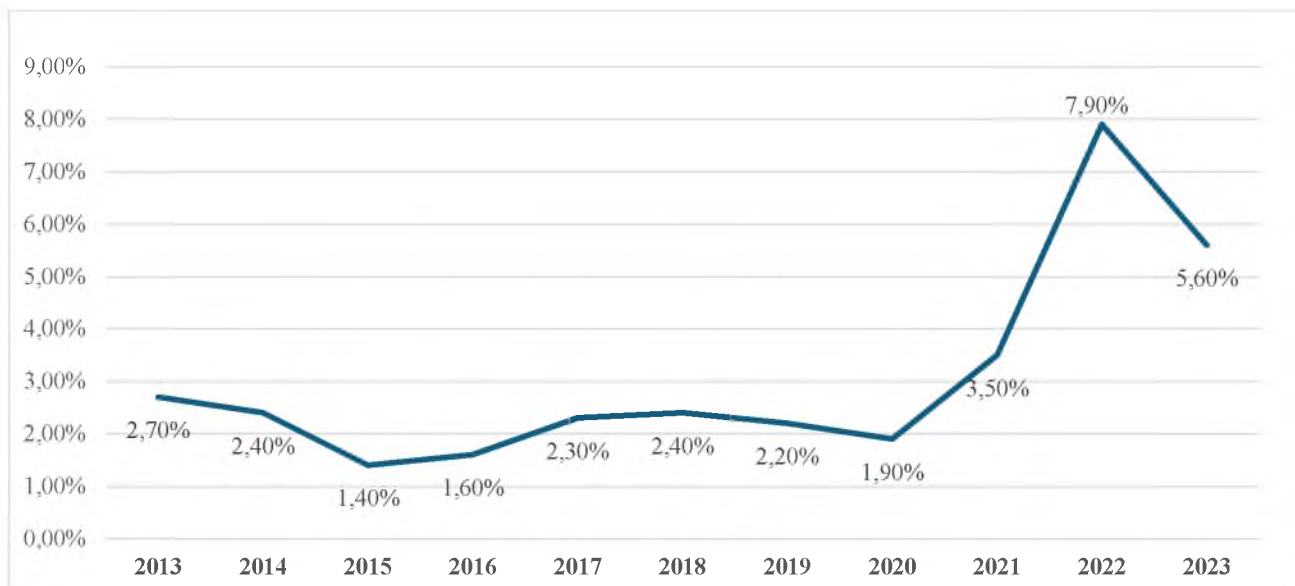

Рис. 2. Інфляція споживчих цін у світі

Джерело: створено автором на основі [6]

Намагаючись відповісти на питання, у що ж таки варто інвестувати, аби вберегтися від інфляції під час війни, пан Ютиш розглядає інвестиції в оборонну промисловість. Він стверджує, що в очікуванні загострення конфліктів оборонна промисловість зазвичай зростає, тож це могло б стати одним з варіантів. Проте варто розуміти, що в мирний час, компанії військово-промислового комплексу виробляють також і цивільну техніку, попит на яку може падати. Більш того, через порушення глобальних ланцюгів поставок, виробництва зброї можуть зазнавати ускладнень. Усе це в сумі дає розуміння, що це все ж лишається ризиковим активом. [5]

Тож, беручи до уваги всю досліджувану інформацію, найкращим активом для збереження коштів у період високої інфляції внаслідок війни лишаються акції популярних біржових фондів. Індекс Доу-Джонса, S&P хоча й показують падіння, як реакцію на початок війни, у середньостроковій перспективі завжди відновлюються та продовжують зростати, як ми спостерігали це, коли у ретроспективі дивилися на їх реакцію на військові конфлікти.

Список використаних джерел

1. Carlson B. The relationship between geopolitical crises and market outcomes isn't simple. Fortune. URL: <https://fortune.com/2020/01/03/iran-us-conflict-stock-market-oil-prices/>
2. Індекс Доу-Джонса (Dow Jones). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/dji/>
3. D'Souza D. How war affects the modern stock market. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/solving-the-war-puzzle-4780889>
4. SPX. CNBC. URL: <https://www.cnbc.com/quotes/.SPX>
5. Ютиш О. Куди інвестувати у разі Третьої світової війни та економічної кризи?. Notion. URL: <https://yuinvest.notion.site/4a552c9d68d244e8bb0705715dd30d08>
6. Inflation, consumer prices (annual %). World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?start=2013>
7. Buttonwood. What a third world war would mean for investors. The Economist. URL: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2023/10/30/what-a-third-world-war-would-mean-for-investors>